

Үкімет әлеуметтік салаға жұмсалатын шығыстарға бақылауды күшейтеді

Үкімет отырысының қорытындысы бойынша өткен баспасөз мәслихаты барысында Премьер-министр Олжас Бектенов журналистердің әлеуметтік саладағы шығындарға қатысты сұрағына жауап берді.

Республикалық бюджеттің 50%-дан астамы жыл сайын әлеуметтік саланы қаржыландыруға бағытталады. Қаражат зейнетақыға, бюджет қызметкерлерінің жалақысына, көп балалы отбасыларға, аз қамтылған азаматтарға, мүгедектері бар адамдарға арналған жәрдемақыларға, сондай-ақ мектеп, аурухана салуға және инфрақұрылымды дамытуға жұмсалады. Бұл бағытта Үкімет жүйелі жұмыс жүргізіп жатыр.

Сонымен қатар қазіргі уақытта бөлінетін ресурстарды пайдалану тиімділігіне бақылау күшейтілген. Бірқатар параметр мен тәсілдерді қайта бағалау жүргізіледі.

Премьер-министр жүргізілген талдау шеңберінде әлеуметтік әділеттілік қағидатына қайшы келетін қолдау шараларын теріс пайдалану фактілері анықталғанын атап өтті.

«Біз қазір еліміздің барлық халқын алты санатқа бөлген жолмен жүріп жатырмыз. Отбасының цифрлық картасы жұмыс істейді, деректер цифрланған, барлығы әл-ауқат деңгейі бойынша бөлінеді. Алтыншы санат – табыс деңгейі

жеткілікті жоғары отбасылар мен адамдар. Алтыншы санатты біз әлеуметтік көмек алушылар қатарынан алып тастаймыз, өзін қамтамасыз ете алмайтындарға, жұмыс істей алмайтындарға көбірек көңіл бөлеміз. Мысалы, балалармен айналысатындықтан көп балалы аналар, денсаулығына байланысты мүмкіндігі шектеулі азаматтар жұмыс істей алмайды. Біз оларға көп көңіл бөлетін боламыз. Өкінішке орай, бізде әлеуметтік тәуелділік пен әлеуметтік алаяқтық фактілері бар. Біз қазір әр істі жеке-жеке шешіп, барлық басқа схемалардың жолын кесеміз. Әлеуметтік көмек өзін қамтамасыз ете алмайтын адамдарға көрсетілуі тиіс», деді Олжас Бектенов.

«Созақ үні»-ақпарат.

Баспасөз -2025
Аудандық басылымға
жазылуда!

Биылғы аудандық басылымның 95 жылдығы мерейлі мерекесі құрметіне Шаға ауылының 50 азаматы «Созақ үні» газетіне 50 данаға жазылды. Әлі де жазыламыз деушілер бар.

Қабыл ТОЙЫНБЕКҰЛЫ,
Шаға ауылы ардагерлері бастауыш
ұйымының төрағасы.

Мемлекет басшысы Премьер-министрдің орынбасарын қабылдады

Қасым-Жомарт Тоқаевқа өңірлерді дамыту бойынша қолға алынған шаралар туралы есеп берілді. Мемлекет басшысының тапсырмаларын орындау мақсатында Өңірлік саясат жөніндегі жобалық кеңсе құрылды.

Қанат Бозымбаев Өңірлік стандарттар жүйесін енгізу жөнінде баяндады. Бұл облыстар арасындағы және аймақ ішіндегі инфрақұрылымға қол жеткізу барысында байқалатын теңсіздікті төмендетуге, елді мекендерді дамытуды тиімді жоспарлауға мүмкіндік береді.

Қасым-Жомарт Тоқаевқа энергетикалық және комму-

налдық секторларды жаңғырту бойынша Ұлттық жобаның жүзеге асырылуы жөнінде ақпарат берілді. Жоба аясында 86 мың шақырым коммуналдық желінің құрылысы мен жаңғырту жұмыстары және жалпы қуаты 7,3 ГВт болатын қосымша генерация көздерін іске қосу қарастырылған. Осы ретте отандық тауар өндірушілердің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық және энергетика салаларындағы әлеуеті барынша пайдаланылады.

Сондай-ақ Мемлекет басшысына тұрғындарды су және кәріз жүйесімен сапа-

лы әрі үздіксіз қамтамасыз ету үшін коммуналдық жүйелерді басқару бойынша трансұлттық компаниялармен келіссөздер жүргізілгені жөнінде айтылды.

Президент өңірлерді теңгерімді дамыту маңызды міндеттердің бірі екенін атап өтті. Қасым-Жомарт Тоқаев инженерлік-коммуналдық инфрақұрылымды жаңғырту, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығына бірыңғай цифрлы экожүйе енгізу, су саласын цифрландыру және су үнемдеу технологияларын қолдану жөнінде бірқатар нақты тапсырма берді.

600-ден астам шалғай ауылда медициналық нысандар салынып жатыр

Үкімет отырысының қорытындысы бойынша өткен баспасөз мәслихаты барысында Премьер-министр Олжас Бектенов журналистердің денсаулық сақтау саласындағы мәселелерге қатысты сұрағына жауап берді.

«Денсаулық сақтау саласында қордаланған мәселелер бар екені белгілі. Оны бір күнде шешу мүмкін емес. Бірақ біздің көшенді жоспарымыз бар. Аталған салаға қатысты нақты шаралар қабылдап жатырмыз.

Қазіргі уақытта 3,3 млн адам Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінен тыс болып отыр. Біз келесі жылдан бастап жергілікті бюджеттердің есебінен осы 3,3 млн-ның 1 млн-ын осы жүйеге енгіземіз. Жыл сайын көрсеткішті азайтамыз. Бұл үлкен шығындарды талап ететін шаруа. Бүгінгі таңда Президенттің тапсырмасы бойынша «Ауылда денсаулық сақтауды жаңғырту» ұлттық жоба жүзеге асырылып жатыр. Жалпы 600-ден астам шалғай елді мекендерде медициналық нысандар салынып жатыр. Біз аталған бағытқа республикалық бюджеттен де, қайтарылған активтер қаражаты есебінен де қаржы бөлеміз. Әрине, мәселе онымен толық шешілмейді. Бірақ, кезең кезеңмен іске асырылады», деді Олжас Бектенов.

ҚАРАТАУ АУЫЛДЫҚ ОКРУГІНЕ ЖАҢА ӘКІМ САЙЛАНДЫ

Созақ ауданы, Қаратау ауылдық округі тұрғындарының дауыс беру қорытындысы бойынша округтің жаңа әкімі болып Естауов Сәулет Әбіласанұлы сайланды.

Аудан әкімінің орынбасары Серік Маманов Қаратау ауылына арнайы барып, жаңа сайланған әкімді ұжымға таныстырды. Жаңа

әкімге сенім артып, алдыңғы атқарар жұмыстарына сәттілік тіледі.

Сайлау қорытындысымен Созақ аудандық аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы Талғат Нағиұлы таныстырып, Сәулет Әбіласанұлына қызметтік куәлігін табыстады.

Естауов Сәулет Әбіласанұлы 1992 жылы 12 желтоқсанда Созақ ауданы, Қаратау ауылында дүниеге келген. Білімі жоғары. 2014 жылы М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетін «Электр энергетикасы» мамандығы бойынша тәмамдаған.

Еңбек жолын 2013 жылы «South Textline kz» ЖШС де elektrik болып бастаған. 2017-2024 жылдар аралығында Созақ ауданы әкімдігінің ішкі саясат бөлімінің «Жастар ресурстық орталығы» КММ-де әдіскер, 17.01.2024-16.05.2024 Қаратау ауылдық округі әкімі аппаратында әскери есеп столы жөніндегі бас маманы, 2024 жылдың 16 қыркүйегінен бүгінге дейін Қаратау ауылдық округі әкімінің кеңесші іс басқарушысы болып қызмет атқарған.

Аудан әкімінің баспасөз қызметі.

ӘР САЛА БОЙЫНША АТҚАРЫЛЫП ЖАТҚАН ЖҰМЫСТАР ПЫСЫҚТАЛДЫ

Аудан әкімі Мұхит Тұрысбековтың төрағалығымен лездемелік жиын өтті. Жиында аудан көлемінде жүзеге асырылып жатқан жол жөндеу, ауыз сумен қамту, көше жарықтандыру, құрылыс нысандарының барысы, қысқы маусымға дайындық және санитарлық тазалық жұмыстары жан-жақты тал-

қыланды.

Ауылдық округтер мен кент әкімдерінің есептері тыңдалып, нақты тапсырмалар жүктелді. Әрбір бағыт бойынша жауаптыларға хаттамалық тапсырма жүктеліп, белгіленген мерзімде орындалуын қатаң бақылауда ұстау ескертілді.

жарысқа арнайы құйылған естелік медальдер, белбеулер және қомақты ақшалай сый-сияпаттар жасалды. Турнирдің барлық қаржылай шығынын көтерген аптал азаматтарға үлкен алғыс білдіреміз. Есімдерін жариялауды жөн көрмеген бауырларымыз нағыз балуандар. Олай дейтінім, кілемге шыққан балуан қарсыласын жеңсе, бұл жігіттер өз нәпсілерін жеңіп сауапты істің жүзеге асуына себепші болды. Алла разы болсын сіздерге. Осылай үнемі жақсылықтың жаршысы болып, берекелеріңіз арта берсін. Ал керемет шараның бастамашысы бола білген Жеңіс інімізге аудан халқы атынан рахмет айтсам.

Әр салада осындай өз

ТҮНГІ РЕЙД

Жасөспірімдер арасындағы қылмыс пен құқық бұзушылықтардың алдын алу, беймезгіл уақытта ата-ана бақылауынсыз үй-жайынан тыс жерлерде компьютерлік ойынханалар мен мейрамха-

қорғау жөніндегі комиссиясы аудандық «Жастар ресурстық орталығы» КММ және полиция бөлімі бірлесе, Шолақ-қорған ауылында кезекті түнгі рейд жұмыстары жүргізілді. Құрметті ата-ана! Өз ба-

нада болуларына тыйым салу, кәмелеттік жасқа толмаған жасөспірімдерге темекі бұйымдары мен спирттік ішімдік сататын кәсіпкерлік нысандарға тосқауыл қою мақсатында, Созақ ауданы әкімдігі жанындағы кәмелетке толмағандардың құқықтарын

лаңыздың өміріне өзіңіз жауапты екеніңізді ұмытпаңыз! Сондықтан әрбір ата-ананың назарына кәмелет жасына жетпеген балаларын қараусыз қалдырмауды, бала тәрбиесімен тұрақты айналысу қажет екендігін ескертеміз!

Турнир жеңімпазы атанды

Жақында Созақ ауданында ерекше спорт жарысы дүркіреп өткенінен бәріміз құлағдармыз. Талдап өтер болсақ, Созақ ауданы балалар мен жасөспірімдер спорт мектебінің жаттықтырушысы, белбеу күресінен ҚР чемпионатының жеңімпазы, спорт шебері, халықаралық, облыстық турнирлердің жүлдегері, әлем біріншілігінің жеңімпазы, халықаралық дәрежедегі төреші Жеңіс Садуақасовтың бастамасымен, Созақ ауданындағы спорт майталмандары мен спортқа, жақсы істерге жанашыр азаматтардың қолдауымен Ұлы Жеңістің 80 жылдығына орай қазақ күресінен ересектер мен шеберлер арасында республикалық ашық турнир жоғары деңгейде өз мәресіне жетті. Аталған турнирде Ұлытау, Қызылорда, Жамбыл, Қарағанды облыстары, Шымкент, Кентау, Түркістан қалалары мен Түркістан облысының Бәйдібек, Жетісай, Қазығұрт аудандары, әрине Созақ ауданынан 70-ке жуық балуандар боз кілем шаңын қақты. Бұл палуандардың ішінде Қазақстан чемпионатының, Азия, әлем біріншіліктерінің жеңімпаз, жүлдегерлерінің болуы жарыс көрігін одан әрмен қыздыра түсті. Әрбір

белдесу аса тартысқа толы болып шын мықтылар жүлделі орындарға қол созды. Жарыстың тағы бір ерекшелігі, әр салмақ дәрежелерінен жеңімпаздар мен жүлдегерлер анықталған соң ересектер және шеберлер арасында жеке-жеке «Түйе палуан» жүлдесі ұйымдастырылуында болды. Шеберлер арасында түйе палуан жүлдесін Қарағанды облысының палуаны жеңіп алса, шеберлер арасындағы «Түйе палуан» жүлдесі Бәйдібек ауданының намысын қорғаған палуанға бұйырды. Созақ ауданынан Тасқинов Нағашбек (66 кг) пен Беркінбаев Жазылбек (+90) шеберлер арасында жеңімпаз болды. Ал Жеңіс бауырымыздың өзі де белдесулерге қатысып 82 келіге дейінгі салмақта 2 орынға қол жеткізген екен. Салауатты өмір салтын насихаттауға, қазақтың төл спортын дәрінге, жастардың тәжірибесін шыңдауға бағытталған бұл спорттық шара көпке үлгі боларлықтай дүние болды. Жарыстың басы-қасында ауданымыздың спорт ардагерлерінің табылуы Созақ спортының еңсесінің биік екендігін айшықтап тұрғандай. Барлық жеңімпаздар мен жүлдегерлерге де меушілер тарапынан осы

ісіне берілген Жеңістер болса жеңістердің де ауылы алыс бола қоймас. Ұйымдастырушылар бұл турнирді аудан спорт жарыстарының жылдық күнтізбесіне енгізуді де жоспарлап отыр екен. Несі бар, құптарлық бастама. Созақ спортының дамуына үлес қосып жүрген барлық азаматтарға рахмет. Жалпы аудан әкімдігі тарапынан спортқа деген көзқарас өте жақсы. Шолақ-қорған ауылынан жаңа спорт комплексі салынып, аяқталуға жақын, қанша жыл қараусыз келген «Достар» стадионы күрделі жөндеуден өтіп жатыр, Созақ ауылынан жасанды төсеніші бар үлкен футбол алаңы іске қосылды (басқа аудандарда дәл осындай жанкүйерлер трибунасы бар алаң бар ма жоқ па білмедім), біраз ауылдарға жабық кіші футбол алаңшалары салынған, қалғандарына салынады. Біздің Сызған ауылында құрылыс басталуда. Ауданның барлық ауылдары жасанды төсенішті ашық алаңдармен қамтамасыз етілген. Бұның бәрі халықтың игілігі үшін атқарылып жатқан оң істердің жемісі. Алға, Созақ спорты!

Сержан БЕГМАНҰЛЫ.

Құттықтаймыз!

Жерлесіміз «Ордабасының» спорт директоры!

Аудан жұртшылығы қазақ футболының тарихында есімі алтын әріппен жазылған даңқты футболшыларымыздың бірі-жерлесіміз Таңат Нәсербаевтың Жартытебе ауыл әкімдігіне қарасты Аққолтық ауылының тумасы екенін бірі біліп, бірі білмесе керек. Жақында ғана білікті маман Таңат Нәсербаев «Ордабасы» футбол клубының спорттық директоры болып тағайындалды. Жерлесіміздің алдағы жұмыстарына тек сәттілік тілейміз!

Созақ үні-ақпарат.

Өзге тілдердің бәрін білетін, өз тілінде сөйлейтін ұрпақ...

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқы Ассамблеясының XXXIV сессиясында «...Тіл мәселесін ту өтіп қоғамда алауыздық туғызғысы келетін, ел ішіндегі жағдайды шиеленістіруге ұмтылатын әрбір әрекетке тосқауыл қойылып, заң жүзінде жазаланады», – дегенін бұрыс түсініп, атой салғандар болды. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің қабырғасында 4 жыл білім алып, орыс тілі және әдебиеті пәнінің мұғалімі деген мамандықты игерген бітіруші түлек ретінде

менің де айтарым бар.

Қазақ тілі – қазақтың жаны. Алаш зиялылары да «Тілі жоғалған елдің, өзі де жоғалады» дегенді ұран еткен. Үш тұғырлы тіл деп қазақ тіліне орыс, ағылшын тілдерін қосарлағанымызбен, ана тіліміздің қолданыс аясын кеңейтіп, өз тілімізде сауатты сөйлейтін сапалы ұрпақты көбейту көбіміздің көкейімізде жүрген дүние. Дегенмен біздің ана тілімізге деген махаббат өзге тілдерді үйренетін құлшынысымызға кедергі емес. Көзі қарақты, ойы озық ұрпақ, бұрын айтылған «өзге тілдің бәрін біл, өз тілінді құрметте» деген Қадыр Мырза Әлидің сөзін заманға сай «Өзге тілдің бәрін біл, өз тілінде сөйле» деп өзгертті. Демек, орыс тілі не ағылшын тілі болсын біздің қазақ тілімізге деген ықыласымызды азайтпақ емес. Орыс тілі маманы ретінде қазақ жастарының ең бірінші өз тілін жетік меңгеріп, одан кейін әлем елдеріне есік ашатын өзге тілдерді де меңгеруі керек деп сенемін. Мектеп бітірген ауыл түлектер екі тілді қатар меңгерген болса тек өзге тілде білім алған қатарластарынан озық тұрары анық. Берілген білім де біреуі артық, біреуі кем емес біртұтас болуы қажет. «Батырға оң-солы бір дегендей» екі тілді жетік меңгерген тұлға қай тілде де сауатты болса еліміздің ұтары көп.

ТМД бойынша биыл – «орыс тілі» жылы. Қазақ Ұлттық Университетінде бізге тәлім берген ұстаздарымыз «Өскекең ұрпақтың бойына ана тіліне сілсіпшеншіліктің, өзге тілге құрметтің егінін егу – тіл мұғалімдерінің үлесі. Сендердің қолдарыңда ұрпақты тәрбиелейтін қару бар деген болатын.

Әрине, 90-жылдарға қарағанда тіліміздің «тіршілігі» едәуір жақсарды. Халық оянды. Тілдің маңызын түсінді. Ендігі жерде өз тілімізді өзге тілдерге жықпай, теңестірсек, ғылым тіліне айналдыра алсақ бағымыздың жанғаны. «Ұлттың сақталуына да, жоғалуына да себеп болатын нәрсенің ең қуаттысы – тілі», – дейді Ахмет Байтұрсынұлы.

Орыс тілі мамандығын бітіріп, ауыл жастарының сауатты болуына өз үлесін қосуға ниетті жас маман ретінде қай тілді болмасын ұлт араздығын тудыратын себеп етпей, қарым-қатынас құралы, білім алу бұлағы ретінде қарастырсақ деймін.

Мерей ОРАЗХАНҚЫЗЫ,
Орыс тілі мен әдебиет
пәні маманы.

«Мұхтар» шаруашылығында ел құптар іс көп екен

Шілде айының 10 күні Созақ ауданы әкімдігінің кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы Бекзат Бақытжанұлы Мыңжасар, маманы Бақдәулет Ерболатқылы Есенгелді, Сызған ауылы әкімдігінің іс басқарушысы Ермек Махмұтұлы, маманы Дархан Мейрамбек және «Созақ үні» газетінің аға тілшісі мен, Данияр Бек Құл-Ахмедұлы Қайнар ауылына бардық. Мақсатымыз: Сызған ауылдық округіне қарасты Қайнар ауылына тиесілі 37 га суармалы егістік жері бар «Мұхтар» шаруа қожалығының тыныс-тіршілігімен кеңінен танысу, таныстыру еді. Бізді қайнар ауылына кіре берістігі талдардың маңында «Мұхтар» ШҚ-ның төрағасы Әбубәкір Белгібаев күтіп алды. Әуелі, Әбекең бастап, шаруа

жұмыс қолын қажет ететін көрінеді. Сол себепті де Әбекең алдағы уақытта қожалықтың басқа тұсынан жаңа алма бағын екпекші екен. Сонымен қатар, бұл жолы тек алманың: «золотой превосход», қырғыздардың «үш жұлдыз» сортын ғана егуді жоспарлап отырмын дейді. Әрине, бұл енді бірнеше жылғы тәжірибенің нәтижесі болса керек-ті. Тағы да алдын жіберген қателіктен сабақ алып, алма жүйектерінің арасын техника емін-еркін кіріп-шығатындай етіп істеймін деп отыр. Сонда ғана жүйектердің аралығындағы қамыс-пішендерді трактормен орып шығуға мүмкіндік болатынға ұқсайды. Сондай-ақ, Әбекең шаруашылығында өз отбасы мүшелерінен бөлек, бірнеше жанға жұмыс беріп отыр

қияр т.б көкөністер менен бақша өнімдерін өздері үшін егіпті. Алма бағы да егіс алқабы да негізінен қолмен қазылған 4-5 қол құдықтан суарылатын көрінеді. Ал, «Шұқырой» су қоймасынан цемент арықтармен келетін ағын суға бір-бір жарым айда әрең қол жеткіземіз дейді. Егер, биылға жылы «Шұқырой» су қоймасына қарасты цемент арықтарды «ҚазСуШар» ӨК уәде еткендеріндей түгелдей ауыстырса, бұлақ суы әдеттегіге қарағанда уақытынан ерте әрі шығынсыз келетінге ұқсайды. Ол жағдайда Сызған ауылдық округінің Қайнар ауылына қатысты шаруа қожалықтары тек Сызған менен Созақты ғана емес, бүкіл ауданды шөппен, алмамен және бақша өнімдерімен қамтуға болар еді деп, кейіпкерім бек сеніммен айтып

отыр. Сөз арасында кезінде субсидия алуына ықпал еткен және электр бағаналарын орнатып беріп, электр энергиясымен қамтыған Созақ ауданы әкімдігіне арнайы алғысын айтуды да ұмытпады. Менің сауалдарыма: «Егер аудан әкімдігі, кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы және басқа да бөлімдер менен тиісті мекемелер су менен субсидия менен және өнімімізді сатып алу немесе қоймаға сақтау жағынан қолдаса, ауданымыздың ауыл шаруашылығы саласын дамытуға әбден болатынын да атап өтті. Тіпті, ауданымыздың жастарын осылай жер алып, ауыл шаруашылығымен, оның ішінде бақтар менен егін егуге шақырды!»

Сөз соңында: өзі басқарып отырған «Мұхтар» ШҚ-на ар-

қожалыққа тиесілі алма баққа бардық. Алма бақ жоғарыда айтылған 37 гектар жердің 8 га алып жатыр екен. Баққа негізінен жазғы және күзгі алмалар отырғызылған екен және жазғы алмалар пісіп бастапты. Кейіпкеріміздің айтуынша, алма баққа кезінде мемлекеттен кезең-кезеңімен субсидия берілген көрінеді. Тек, сол алғаш ағаш отырғызғанда кеңес берген мамандар қателесіп, қазіргі таңда алма жүйектерінің арасына техникалар жұмыс істей алмай жатқан көрінеді. Нәтижесінде, жүйектердің арасына өсіп кететін қамыстар менен пішен шөптерді қолмен оруды тура келетінге ұқсайды. Ал, бұл өз кезегінде кәдімгідей уақыттан ұтылып,

екен. Ал, алмалар пісіп, терім маусымы кезінде Қайнар ауылының тұрғындары келіп, жалданып жұмыс істейтін көрінеді. Жалпы, қожалықтың меншігіндегі 37 га суармалы егістік жердің тағы 20 гектарына жоңышқа егіліпті. Екі жылдық жоңышқаны биылдыққа бір рет орып, гектарына 350 дана дестеден алыпты. Дестесін басынан 1000 теңгеден Сызған мен Созақ және Қайнар ауылдарының тұрғындары артып алып кетіп жатқанға ұқсайды. Жоңышқа алқабы кәдімгідей жайқалып, гүлдеп, екінші орымға дайын тұр екен. Ал енді, алма бағы менен жоңышқа алқабынан артқан бөлігінің 2 гектарына дарбыз, қалғанына асқабақ, жүгері, қызанақ пен

найы ат басын тіреген азаматтарға алғысын айтып, ризашылығын білдірді және батасын берді. Біз де өз кезегімізде Әбубәкір Белгібаев басқаратын «Мұхтар» ШҚ-ның алдағы жоспарланып жүзеге асып, отбасының, кәсібі менен нәсібінің берекесінің артуына тілектес екенімізді білдірдік. Созақ ауданы әкімдігінің кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы мен Сызған ауылы әкімдігінің өкілдері де кейіпкерімнің ысыныс-пікірлерін басшылыққа жеткізіп, барынша қолдау білдіретіндіктеріне уәде беріп тарқастық!

Данияр БЕК.

Түркістан облысы – республикамыздағы экономикасы қарқынды өсіп жатқан аймақтың бірі. Екі миллион адамнан астам халқы, 800-ден астам елді мекені бар облыс тұрғындарының 75 пайызға жуығы – ауыл азаматтары болып табылады. Ауылдың тұрмысын түзеу, ауыл-аймақтардағы қордаланған әлеуметтік және экономикалық мәселелерді айқындап, шешу жолдарын белгілеуде «AMANAT» партиясының Түркістан облыстық филиалы белсенді қызметін қамтып келеді. Аманаттықтар өңірде жүріп жатқан қоғамдық-саяси үдерістердің бел ортасынан табылып, халық пен билік арасын жалғап тұрған көпір міндетін атқарады. Беделді саяси ұйымның өңір көлемінде атқарып жатқан жұмыстарын пайымдауда, «AMANAT» партиясы Түркістан облыстық филиалының төрағасы, Түркістан облыстық мәслихатындағы партиялық фракцияның жетекшісі Алтынсары Үмбетәлиевпен сұхбат жүргізген едік.

Сондай-ақ 2025 жылғы 4 наурызда Мемлекет басшысы Түркістан қаласының ерекше мәртебесі туралы Заңға қол қойды. Осы тарихи қажат негізінде Түркістан қаласы Қазақстан Республикасының рухани, тарихи-мәдени, туристік орталығы және сәулет мұрасы болып белгіленіп, бұл бағыттағы жұмыстар да партиялық қызметтің негізгі бағдары болып белгіленді.

Өткен жылы 3 қазанда Астанада Мемлекет басшысының қатысуымен барлық деңгейдегі мәслихат депутаттарының II республикалық форумы өткен болатын. Форум жұмысына Түркістан облысынан облыстық, аудандық, қалалық мәслихаттардың 200-ге жуық депутаты қатысып, мемлекеттік биліктің орталық, аймақтық және өкілді деңгейлеріндегі барлық тармағының өзара іс-қимылын жаңа деңгейге шығару мәселесі бойынша межелер белгіленді, өкілді биліктің жаңа тәрпаын қалыптастыратын бұл міндеттер қоғамды ортақ мақсатқа ұйыстырып, игі істерге жұмылдырады деген сенімдемін. Ал өткен

жұмыстарын біріктіріп, партиялық қызметті жаңа сипатта ұйымдастыру бойынша топтық семинарлар өткіздік. Оған қатысушылар жұмысы жолға қойылған бастауыш ұйымдардың жұмысымен танысып, өзара тәжірибе алмасты, партиялық жобаларды іске асыру, қоғамдық қабылдаулар өткізу, сол аумақтан сайланған депутаттардың тұрғындармен кездесулерін ұйымдастыру, партиялық іс-қажаттарды жүргізу, партиялық бақылау мәселелері, жол картасы тармақтарының орындалуын бақылауда ұстау мәселелері бойынша практикалық көмектер алды.

Бұл жиындарда партияның төменгі буын құрылымдарының жұмысы таразыланып, құқықтық көмектер көрсетілді. Кездесулерде аймақтық филиалдарымыздың бастауыш ұйымдардың жұмыс есептері тыңдалды, жұмыс бағыттарын жетілдіру жөніндегі ұсыныстар талқыға түсіп, жергілікті тұрғындар көтеріп жатқан сұраныстардың астарына үңілдік, тиімді шешу жолдарын бірлесе қарастырдық.

ЕСЕЛІ ЕҢБЕКПЕН ӨРІЛГЕН БЕРЕКЕЛІ ЖҰМЫС

–Алтынсары Дүйсенбекұлы, сұхбатымызды жұмыс басымдықтарыңыз туралы мәселеден бастасақ, партияның Түркістан облыстық филиалының биылғы жұмыс жоспарының ерекшелігі қандай еді?

– Шын мәнінде 2025 жыл партиядағы қызметіміз үшін айрықша белестерді айқындаған кезең болды деп нық сеніммен айта аламын. «AMANAT» партиясы, ел аманатын арқалай отырып, ел тағдырына алаңдайтын барша азаматтарды Мемлекет басшысының түбегейлі реформаларын қолдауға, Әділетті Қазақстан құру идеясының төңірегіне топтасуға шақырады.

Жүйелі жұмысты атқарудың бағыт-бағдарын белгілеуде, ең алдымен, 2025 жылғы 3 қаңтарда «Ана тілі» газетінде жарияланған Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың «Мақсатым–экономиканы және егемендікті нығайту» атты сұхбатын басшылыққа алдық. Сұхбатта айтылған жаңа міндеттер, идеология саласындағы мәселелер, ұлттың жаңа сапасын қалыптастыру ісі, қоғамның құндылықтар жүйесін жаңғырту бастамалары партия филиалының қызмет мәні болып белгіленіп, экономикалық, қоғамдық-саяси және гуманитарлық салаларда атқарылатын жұмыстың негізгі арнасы болып түзілді.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2024 жылғы 2 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» Қазақстан халқына арнаған Жолдауында айтылған 9 негізгі басымдықтан туындайтын жаңа міндеттер партиялық қызметтің өзегі болып белгіленді.

Жұмыс жоспарымыз Мемлекет басшысының қатысуымен 2025 жылғы 15 наурызда Бурабайда өткен Ұлттық құрылтайдың төртінші отырысында айтылған басымдықтармен толықтырылды. Идеологиялық мазмұнды қамтуда 2025 жылдың – Жұмысшы мамандықтар жылы болып жариялануын басшылыққа алдық, Парламент Мәжілісінің және партиямыздың Төрағасы Ерлан Жақанұлы Қошановтың ұсынысымен биылғы жыл – Бастауыш партия ұйымдарының жылы болып жарияланды, қызметтегі негізгі басымдықты партиямыздың ең төменгі құрылымына беріп отырмыз.

жылдың 15 қарашасында Елорада Ауыл шаруашылығы еңбеккерлерінің бірінші форумы өтіп, агроөнеркәсіп кешенін дамыту, оның технологиялық мүмкіндіктерін кеңейту, ауыл шаруашылығы саласындағы ғылыми ізденістерге қолдау көрсету, тағы басқа көптеген маңызды мәселелер айтылды. Халқының басым бөлігі ауыл азаматтары болып табылатын өңіріміз үшін ауыл тұрғындарының тұрмыс сапасына тікелей әсер ететін бұл басымдықтар алға жылжуымыздың, жақсылыққа ұмтылуымыздың бағдары болып қала бермек.

Жұмыс жоспарымызда партияның Сайлауалды бағдарламасын іске

– «AMANAT» партиясының саяси бағыттары мен оларды қызмет арнасы етіп белгілеудегі жұмыстарыңыз туралы толық мағлұмат алдық деген ойдамын. Енді партиялық қызметті қоғам күткен бейінде, азаматтардың сұраныстарына сай ұйымдастыруда қолға алған бастамаларыңыз туралы айтып өтсеңіз...

– Ең алдымен, негізгі тірегіміз – ол біздің жақтастырымыз. Биылғы алты айда партия қатарына 2198 адам қабылданып, Түркістан облысы бойынша партияластарымыздың қатары 85356 адамға жетті. Еліміз бой-

Атап өтуіміз керек, бастауыш партия ұйымдары–партиялық қызметтің жүрегі саналады. Бізге сенім артып келген азаматтар ең алдымен осы ұйымдарға келеді, осы ұйымдар арқылы жұмысымызды танып-біледі. Биыл–Бастауыш партия ұйымдарының жылы болып жариялануына орай, барлық ұйымдарды кеңсе кабинеттерімен қамтамасыз етуді ұйғардық. Қазір облыстық партия филиалы қанаты астындағы 242 бастауыш партия ұйымының ішінен 208-і жеке кеңсе кабинеттеріне ие болды, 24 ұйымға кабинет ашу жұмыстарын қолға алдық. Барлық ұйымдардың көрнекілік құралдарын жаңарттық, компьютерлік техникамен жабдықтау жұмыстарын атқарудамыз.

Аудандық, қалалық партия құрылымдарының санатынан 14 филиалдың ғимараты ағымдағы жөндеуден өткізуді талап ететіні анықталды. Жөндеу жұмыстарын алдағы екі айдың көлемінде толық аяқтаймыз деген жоспарымыз бар. Келес, Сауран аудандарында партия филиалдарының жаңа ғимараттарын салу бойынша келісімдер жасалды.

Бұлжұмыстардың барлығын партиялық қызметті сервистік модельде ілгерілетуге, партия алаңдарын белсенді қызмет арнасына айналдыруға ықпал ететін маңызды қадамдар деп білеміз. Еліміздегі ең ықпалды саяси күшке айналған партиямызда азаматтар үшін қолайлы орта түзілуі тиіс деп санаймыз және бізге сенім артқан азаматтар үшін барлық жағдай жасалады деген сенімдемін.

– Алтынсары Дүйсенбекұлы, енді сайлау кезінде берілген уәделердің орындалуына келсек. Сайлауалды бағдарламада қамтылған міндеттердің орындалуы қай деңгейде? Партияның сенім мандатына ие болған болған депутаттар белсенді ұстанымда ма?

«AMANAT» партиясының 2023–2027 жылдарға арналған «Халықпен бірге!» сайлауалды бағдарламасын Түркістан облысында іске асыру жөніндегі Жол картасында 136 индикатор, 568 іс-шара жоспарланса, соңғы екі жылда белгіленген межелердің 43,5 пайызы немесе 247 іс-шаратолығымен атқарылды. Яғни, облыс халқына берген уәделеріміздің жартысына жуығы орындалды, қалған межелер 2027 жылға дейінгі мерзімде толықтай іске асады деп білеміз.

асыру жөніндегі Жол картасы тармақтарының орындалуы, депутаттық фракциялармен жұмыс, партияшілік орындаушылық тәртіпті күшейту, бастауыш ұйымдармен байланыс, партиялық жобаларды нақтылы іске асыру, облыстық партия филиалы жанындағы кеңестердің жұмыстарын үйлестіру, саяси кеңес бюросының отырыстарын өткізу, партиялық бақылау қызметі, қоғамдық қабылдаулар, партия басшылығы мен партияның Орталық аппараты тарапынан берілген хаттамалық тапсырмалар күнделікті атқаратын жұмысымыздың арнасы болып түзілген. Республикалық сайлауалды штабының бақылауында тұрған мәселелер тізбегі айрықша назарымызға алынған.

ынша 800 мыңнан астам адам «AMANAT» партиясының мүшесі болса, соның он пайыздан астамын Түркістан облысының тұрғындары құрайды. Бұл көрсеткіш партиямызға деген ел сенімінің жоғары екенін көрсетеді деп білемін.

Аудан, қалалардағы 17 аумақтық партия филиалдары 242 бастауыш партия ұйымдарын біріктіреді. Партия беделін нығайту, оның қызметін қоғамға пайдалы бастамалармен толықтыру, сайлаушылардың ерікті қолдауына ие болуда бастауыш ұйымдардың белсенді қызметін қамтуды қолға алдық. Бастауыш ұйымдарға әдістемелік көмек көрсетуде Сайрам, Сарыағаш аудандары мен Түркістан қаласында сол аумақтарға жақын аудан, қалалардағы партия

Биылдың өзінде барлығы 121 тармақтың орындалуы бақылауға алынды, оның ішінде жыл басынан бері 21 тармақ орындалған болса, қалған 100 тармақтың іске асырылуын жүйелі назарымызды ұстап отырымыз.

Жол картасына еніп, пайдалануға берілген нысандардың қатарында «Жайлы мектеп» жобалары, жаңа мектептер құрылыстары, медициналық ұйымдар, спорт кешендері, мәдениет үйлері, оңалту орталықтары, өрт сөндіру деполары, полиция бекеттері бар. Елді мекендердің қордаланған мәселелерін шешуде ауылдарға ауыз су, газ жүйелерін тарту, халық тұтынатын электр қуатының сапасын арттыру, автомобиль жолдарын салу жобалары жүзеге асты.

Облыс әкімі Нұралхан Оралбайұлының іскерлік беделінің, мол тәжірибесінің арқасында Түркістан облысы экономикалық өсім жағынан республикадағы үздік үш өңірдің қатарына ілікті. Өндіріс пен жұмыс орындарын ашуға басымдық беріліп, бюджетті қалыптастыруда жаңа өндіріс алаңдарын қажетті инфрақұрылыммен қамтамасыз етуге баса мән берілуде. Нәтижесінде, құрылыс саласында, инвестиция тартуда, ауыл шаруашылығында, өндірістік қуатты арттыруда, шағын өнеркәсіпті дамытуда айтарлықтай ілгерілеушіліктер байқалады. Экономикадағы маңызды деген 10 көрсеткіште Түркістан өңірі республикада көш бастады.

Атқарушы органдардың өкілді билікпен тығыз ықпалдастығының нәтижесінде, өңіріміздің ішкі жалпы өнім көлемі 2024 жылы 4,9 трлн. теңгеге жетті. Оның ішінде ауыл шаруашылығында өндірілген өнім көлемі 1 трлн. 83 млрд. теңгеден асса, өңір экономикасына тартылған инвестиция көлемі де 1,3 трлн. теңгеден асты. Өнеркәсіп өнімінің көлемі 1,2 трлн. теңгені құраса, өңдеу өнеркәсібінің үлесі 585,4 млрд. теңгеге жетті, ал құрылыс жұмыстарының көлемі 536,2 млрд теңге болды.

Партияның Сайлауалды бағдарламасында қамтылған каустикалық сода, поливинилхлорид, кальций кар-

ларымыз күткен терең өзгерістерді жасаушы, азаматтардың талабын билікке жеткізіп, олардың орындалуына күш жұмсаушы саяси буынға айналды. Партия алаңында өтіп жатқан барлық жиындар, қоғамдық қабылдаулар, мәдени іс-шаралар мен кездесулер депутаттардың қатысуымен өтуде.

Биылғы алты айда облыстағы фракциялардың 37 отырысы өтіп, 94 мәселе қаралды. Сайлауалды бағдарламаның орындалуы бойынша, облыс әкімінің орынбасары, жауапты басқармалар мен Түркістан, Арыс, Кентау қалалары және Отырар ауданы әкімдерінің есептері тыңдалды. Облыстық экономика және бюджеттік жоспарлау, энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, құрылыс, денсаулық сақтау, білім басқармалары мен «ҚазақГаз Аймақ» АҚ Түркістан өндірістік филиалы басшыларының, Түркістан қаласы әкімінің жұмыс көрсеткіштері таразыланды.

Ал, облыстық партия филиалының Саяси кеңес бюросында 2 басқарма басшысының, 9 аудандық мәслихат төрағасының, 5 аудандық фракция жетекшісінің есептері тыңдалып, Жол

машылық ортаның өкілдері, білім, медицина, мәдениет және өнер, спорт, экология салаларының белді өкілдері, жастар мен волонтерлық ұйымдардың мүшелері кіреді. Консультативтік-кеңесші орган мәртебесіне ие осы кеңестердің 34 отырысы өтті, 64 мәселе қаралды. Кеңестер қызметінің пәрменділігін арттыруда, олардың отырыстарын аудан, қалаларда көшпелі форматта өткізу үрдісі қалыптасты. Бұл бағытта жыл басынан бері Созақ, Сарыағаш аудандарында экология мәселесі қаралса, Шардара ауданында қуаңшылық пен су ресурстарын тиімді басқару жайы зерделенді, ал Ордабасы ауданында Боралдай су қоймасының құрылысына қатысты өзекті мәселелер қарастырылды.

Түсінікті, Алтынсары Дүйсенбекұлы. Партия қызметінің негізгі бағытын партиялық жобалар құрайды. Бұл бағыттағы көрсеткіштеріңіз қандай? Партияға сенім артқан азаматтардың саны артып жатқанын айттыңыз. Жас буынмен қандай жұмыстар атқарылуда?

- «AMANAT» партиясының басты міндеті—азаматтардың өзекті мәселелерін шешу және олардың тұрмысын жақсарту бойынша тұрақты жұмыс жүргізу. Адамдардың партияға деген сенімінің кепілі—осы деп байыптады Парламент Мәжілісінің және партиямыздың Төрағасы Ерлан Жақанұлы Қошанов. Партия өз қызметін үнемі жетілдіріп келеді, жаңа саяси мәдениет қалыптастырушы іргелі ұйымға айналды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев «AMANAT» көтерген бастамаларға, партиялық жобаларға арнайы тоқталып, бірнеше рет жоғары баға бергені белгілі. Соның ішінде «Ауыл аманаты», «Қарызсыз қоғам», «Әкімдер мектебі» жобалары жалпыұлттық деңгейге шығарылды.

Өз қызметі шеңберінде «AMANAT» жиырмаға жуық партиялық жобалардың іске асырылуын үйлестіреді. Олар—«Жер аманаты», «Ауыл аманаты», «Қарызсыз қоғам», «Құқықтық көмек», «Халыққа көмек», «Таза бейсенбі», «Ардагерлерді ардақтайық», «Бақытты отбасы», «Кедергісіз келешек», «Жастарға жұмыс», «Кітап-AMANAT» «TOMIRIS», «QAISAR», «Жас саясаткерлер мектебі», «Менің елім – менің тілім», «Ұлттық мұра» жобалары. Биылдан бастап олардың қатарына «Әкімдер мектебі», «Цифрлы қоғам», «Агросауат» жобалары қосылды.

Бұл жобалар халықтың өзекті мәселелерін шешуге, халықтың нақты әлеуметтік топтарына бағдарланған, қоғамның мәдени-рухани қндылықтарын ілгерілетуге, патриоттық тәрбие беруге арналған. Айта кетуіміз керек, «AMANAT» партиясы белгілеген партиялық жобалардың барлығы дерлік Түркістан облысы үшін өте өзекті болып табылады. Халықтың сұранысын дөп басып, қоғамдағы актуалды мәселелерін қамтиды. Партияның барлық бастамалары Түркістан облысында нақты нәтижелерін беріп отыр.

Азаматтардың қолдауына ие бол-

ған «Қарызсыз қоғам» жобасы бойынша биылдың өзінде 8102 адам оқытылды. Оның ішінде банк алдындағы несие қарыздары 90 күннен асқан қарызы бар азаматтар санынан 1785 адам— офлайн, 317 адам— онлайн оқу курстарынан өтті. «Жер аманаты» бойынша биылғы алты айда 32,8 мың гектар жер қайтарылып, жылдық жоспар 80 пайызға орындалды. Жыл соңына дейін қайтарылған жердің көлемі 41 мың гектарға жететін болады.

«Ауыл аманаты» бойынша 2023 жылы берілген несиелердің қайтарымы есебінен 2,3 млрд. теңгеге 316 жоба қаржыландырылды. Жобаны жалғастыруға биыл 7,4 млрд. теңге қаралды, оған 16 аудан, қаладан 62 ауылдық округ қатысады деп межеленген. «Әкімдер мектебі» жобасы аясында жаңадан ашылатын 51 кооперативтің тізімі Өңірлік даму кеңсесімен бекітілді. Аталған кооперативтерге 4196 жеке қосалқы шаруашылық тартылып, 1799 жаңа жұмыс орны ашылады деген жоспарымыз бар. «Таза Қазақстан» жалпыұлттық акциясы шеңберіндегі «Таза бейсенбі» жобасы аясында ауыл-аймақтарда 22 учаскеде тазалық жұмыстары жүргізіліп, оған алты мыңға жуық партия өкілдері қатысты.

«Кітап-AMANAT» жобасымен Жетісай, Мақтаарал, Түлкібас аудандарында рухани-ағартушылық орталықтары ашылып, жұмыс жүргізіп жатса, «Кедергісіз келешек», «Ардагерлерді ардақтайық!», «Ұлттық мұра», «Бақытты отбасы», «Халыққа көмек» тағы басқа жобалар бойынша түрлі форматтағы іс-шаралар атқарылып, партиямыз тұрғындардың кең қолдауына ие болуда.

Облыстық партия филиалының қоғамдық қабылдау бөлмелерінің желісі бойынша айтатын болсақ, биылғы бес айда партия көмегіне жүгінген азаматтардан 6989 арыз өтініш келіп түссе, оның 4 мыңнан астамы немесе барлық өтініштің 61 пайызы шешімдерін тапты, 2600-ден астам өтініш иелеріне көтерген мәселелерінің құқықтық реттеу тетіктері түсіндіріліп, қажетті кеңестер берілді.

«Құқықтық көмек» жобасы бойынша Сауран, Қазығұрт, Отырар, Бәйдібек, Сайрам, Түлкібас, Мақтаарал, Жетісай аудандары мен Кентау және Түркістан қалаларының әрқайсысында шалғайда орналасқан екі елді мекенде, барлығы 20 ауылда мобилді көшпелі қоғамдық қабылдау жиындары өткізіліп, жергілікті тұрғындар көтерген мәселелерді облыстық деңгейдегі құқық қорғау органдары, облыстық басқарма өкілдері, халыққа қызмет көрсетуші ұйымдардың жетекшілері, нотариустар, адвокаттар, медиаторлар тыңдап, қажетті көмектерін көрсетті.

Партия беделіне айналған осы жұмыстардың нәтижесінде, биылғы бірінші жартыжылдықта өткен 38 ауылдық округ әкімдерінің сайлауында «AMANAT» партиясынан ұсынылған 37 кандидат жеңіске жетіп, партияның жаңа, жас буын кадрлары ел ісіне араласа бастады.

Облыстық партия филиалының «Жастар рухы» жастар қанатымен биыл жасөспірімдер арасында үстел теннисінен Халықаралық клубтық чемпионат өтті. Қарағанды облысында өткен «QAISAR» республикалық әскери-патриоттық ойындарында Түркістан облысынан қатысқан жастар екінші орынға ие болса, Қазақстан Республикасы Конституциясының 30-жылдығына арналған «AMANAT-AQYLMAN» интеллектуалды ойындарының іріктеу кезеңдері 17 аудан, қалада өткізілуде.

Қоғам мен мемлекет игілігі үшін «AMANAT» партиясының Түркістан облыстық филиалы атқарып жатқан жұмыстарының барысы осы мазмұнда тізбектеліп отыр.

Алтынсары Дүйсенбекұлы, сұхбат барысында көптеген маңызды деректерге қанық болдық. Алдағы жұмыстарыңыз да табысты бола берсін!

Мақсат ЖЕҢІСҰЛЫ.

бидін, әк, цемент шығару, фосфорит өңдеу, мұнай өнімдерін шығару жобалары жүзеге асуда. Ауыл шаруашылығында, энергетика саласында, тамақ өнеркәсібі мен басқа да салаларда Қытай, Оңтүстік Корея, Ресей, Өзбекстан, тағы басқа елдердің іскерлік ортасы өкілдерімен іргелі жобалар қолға алынды.

Партия айқындаған міндеттерді іске асыруда Түркістан облыстық мәслихатының төрағасы Нұралы Әлмаханұлы Әбішев бастаған партиялық фракция депутаттары мен аудан, қалалық мәслихаттар корпустарының жұмыстарын ерекше атап өткеніміз жөн. Мемлекеттік биліктің маңызды тармағы болып бекіген мәслихаттар құрамдарын жасақтауда партиямыз саяси бәсекелестіктің шынайы үлгісін көрсетіп, өкілді биліктің сенім мандатына ие болған басым саяси күшке айналды. Мәслихаттардың депутаттары сайлаушы-

картасы тармақтарының орындалуын үйлестіруге жауапты депутаттардың қызмет белсенділіктері сараланды.

Партиялық бақылау жұмыстарына келсек, Жол картасы аясында салынған 45 нысанға тақтайшалар орнатылса, 44 нысанда партиялық бекеттер жұмыс жүргізеді. Партия назарындағы әлеуметтік нысандардың құрылыс алаңдарында аманаттық өкілдер 238 мәрте қоғамдық бақылау жүргізіп, өрескел кемшіліктерті түзету бойынша 26 ескерту ұйғарымдарын берді.

Партияның өңірлік филиалы жанынан облыстың тыныс-тіршілігіне қатысты түрлі бағыттағы шеңберінде жұмыс жүргізетін 9 кеңес қызмет атқарады. Олардың құрамына облыстық мәслихат депутаттары, қоғам белсенділері, азаматтық ұйымдардың өкілдері, ғалымдар, шығар-

Шілденің ми қайнатар аптабында, дәлірек айтқанда алтыншы шілде күні ару қала Алматының Медеу мұз айдынында ерекше мәдени іс-шара өтті. «Аламан құрақ» қауымдастығының ұйымдастыруымен мұзайдыны алаңын жапқан құрақ көрпелер тау баурайын сәнге орады. Еліміздің түкпір-түкпірінен келген шеберлер Медеуде бас қосты. Ал олардың жмысын GBR дүниежүзілік рекордтар кітабының өкілдері бағалады. Global Book of Records дүниежүзілік рекордтар кітабының Азия және Африка бойынша бас офицері Қуандық Құдайбергенов бұл бастаманың қалай іске асқанын атап өтті.

—Әлемде әйгілі 4 дүниежүзілік рекордтар кітабы бар. Оның ішінде Global Book of Records мәдени рекордтарға көп көңіл бөледі. Біздің Мумбай мен Дубайдағы офицерімізге Қазақстанның Аламан құрақ қауымдастығынан этно-рекорд тіркеуге ұсыныс түсті. Бізді қызықтырғаны—Қазақстанның барлық 20 өңірінен 660 құрақшы келді. Екіншіден, біздің кітап ЮНЕСКО-ның материалдық мәдениетті сақтау бағдарламаларын қолдайды. Сондықтан бұл бастаманы қолдайық деп шештік. Себебі қазақтың құрақ көрпесінің тарихы 2,5 мың жылға кетеді,—деді ол. Сондай-ақ Қуандық Құдайбергенов Алматыда орнатылған рекордтың ерекшелігін атап өтті.

—Бұл құрақтың ерекшелігі—рекорд орнатуға ұсыныс бойынша құрақ көрпелердің барлығы бір түсті, салмағы мен өлшемі бірдей бір материалдан жасалды. Әлемде бірде бір кітапқа мұндай рекорд тіркелмеген,—деді инспектор.

Оның айтуынша, рекорд тіркеу үшін жиналған құрақтардың өлшемдерін өзі және мегаполиске арнайы келген Чехия мен Францияның мамандар тексерген. Ал қорытынды шешім Мумбай қаласындағы негізгі кеңседе қабылданды.

Ұйымдастырушылар мәліметінше, іс-шараға атсалысқан құрақшылардың ең кішісі 6 жаста, ең үлкені—90 жаста. Одан бөлек 660 адамның бесеуі ер адам, 24 бала және 17 жасөспірім бар. Ал өңірлер бойынша

Созақтық құрақшылар

Құралақан қайыңдан жоқ

орнатты. Еліміздің 17 өңірінен келген 660 шеберлер пішіні мен дизайны, өлшемі бірдей 660 метр құрақ көрпе төсеген. Тігіншілер көрпені тігуде ши құрақты тігудің ережесін бірдей ұстанған. Жалпы қазақ халқының ертеден бүгінге өшпей жеткен қолөнерінің бірі— құрақ құрау. Астарында үлкен тәрбие жатқан бұл өнер түрі әлі күнге ел санасынан өшкен жоқ. Керісінше соңғы жылдары халықтың қайта қызығушылығын оятып, күнделікті қолданысқа кеңінен ене баста-

ты табақ» құрағы пайда болған. Мағынасы, тәттілік пен молшылықты білдіреді. Сонымен қатар құрақ өнері арқылы жануар, құс бейнелерін де мата бетіне салған. Баяғы Сақ заманынан бастап, өмір құбылыстарын қолөнер арқылы көрсетуге машықтанған көшпелілердің қолөнер дәстүрінің өзіндік мәні бар. Сол кездегі «жұп», «су» секілді мағыналы ою-өрнектер күні бүгінге дейін өз маңағынасын жоғалтпады. Бүгінде құрақ қолөнерінде қолданылып жүрген

бөлек, жұқа маталарды бір бөлек іріктеп алады. Одан кейін түр-түсіне қарай бөлектеп қояды. Осылайша іріктеу болғасын өзінің қиялына қарай құрастыратын. Сол кезде керемет дүние шығатын еді. Қазір де көздің жауын алатын құрақ көрпешелер көбейіп, ол сәнге айналып жатыр. Ұлттық бұйымымыз тәрізінде жарқырап тұрғанын көргенде қуанып қаламыз,—дейді ақжаулықты әжелеріміз. Құрақ құрау қолөнерімен кез келген адам айналыса алмайды. Өйткені бұл қолөнердің де өз қиындығы бар. Алдымен, өнерді түсінетін, ұшқыр ой мен бояу сырын білетін танымы бар адам ғана істің көзін таба біледі. Сондай-ақ түс пен түсті сәйкестендіру аса жоғары шеберлікті қажет етеді. Құрақ өнерімен айналысудың пайдасы—адамды шыдамдылыққа, үнемділікке, төзімділік пен сабырлылыққа, тазалық пен әсемдікке баулып, жан дүниесін байытып, ой-өрісін кеңейтеді. Ерте заманда қыз балалар кішкентайынан құрақ құрауды біліп, үйренуге тиіс болған. Қазіргі кезде бұл қолөнерді ісмер қыз-келіншектер мен көне-көз әжелеріміз ғана ермек қылады.

Қазақтың дәстүрінде бар осынау қолөнер түрін әлем елдерінің біразы қолданады екен. Мәселен, құрақ өнерін орыстар «поскотное шитье», жапондықтар «сашика», ал ағылшындар «почворк» дейтін көрінеді. Не десе де құрақ өнері қазақ халқының құнды мұрасы екені анық. Созақ ауданынан осынау ғибратты шараға аттанған топтың құрамында Байтемірқызы Ақбілек, Қайыржанов Маруа, Серікбаева Гүлшат, Есжанова Гүлжазира, Төлеуова Айнұр, Сейділдаева Зура, Сәдібекова Манат, Мәуленова Қалдыгүл, Қозиева Эльмира, Мұстафаева Жанар, Қаратай Ақнұр, Айжолова Жанар, Усаева Күләйша атты ісмер қыздар болды.

Таңғажайып көркемдігімен талайды тамсандырған қазақтың қолөнері бүгінгі жаһанданған заманда да өз мәнін жоғалтпай, жалғасын тауып, одан әрі дамып, ауқымы кеңейіп жатыр. Оның дәлелі Түркістан облысы бойынша жүз құрақшының құраған құрағының ішінен екі құрақ көрпеше таңдалса, сол екі көрпешенің біреуі жоғарыдағы топтың мүшесі, Шолаққорған ауылының тұрғыны Есжанова Гүлжазира ханымның құрағы болып шықты. Сөйтіп, «Үздік құрақшы» аталымы бойынша заттай сыйлықты иеленді.

Мақсат ЖЕҢІСҰЛЫ.

бастамаға қатысқан ең үлкен делегация Алматы қаласы (93) мен Түркістан облысынан (99).

Аламан құрақ жобасының негізін қалаушы Нұрғұл Абайханның айтуынша, бұл жоба қатарынан үшінші жыл өтіп, жыл сайын рекорд жаңартып келеді.

—Бірінші жылы 200 құрақшы Қазақстанның рекордтар кітабына енді. Былтыр 5 дүниежүзілік көшпенділер ойындары аясында 450 құрақшы 450 көрпе тікті. Биыл 660 құрақшы еліміздің бүкіл аймағынан көп көрпе төсеп жатыр. Бәрі бірдей үлгі мен есебі жіберілді. Соны алдын ала тігіп әкелді, қазір бір-біріне қосып үлкен кілем шығардық. Жобаның мақсаты—қазақтың құрақ көрпесін әлемге таныту. Қазіргі таңда мыңға жуық адамның басын қосып отыр. Бұл жоба осымен тоқтамайды. Қазақтың құрақшылары тек көрпе тігумен шектелмейді, ұлттық салт-дәстүрді дәріптейді, қазақтың құрағын бренд ретінде қалыптастыруға көмектеседі,—дейді Нұрғұл Абайхан. Қазақстандық шеберлер осылайша әлемдік рекорд

ды. Өресі биік, өрісі кең қазақ халқының, құрақ құрау өнерінің тарихы тереңде. Әрі берер мағынасы да түрлі мән мен тәрбиеге толы. Ерте-ректе тұрмыстағы ең қажетті деген киіз үйдің ішін әспеттегенде де, көрпе-желістіріп әрлегенде де құрақтарды қолданып қолданған. Негізінде құрақ құрау тәсілі маталардың қалдығын кәдеге жаратудан пайда болған. Қолынан іс келетін шебер әйелдер көрпеден бастап, кеудесіне дейінгі бұйымдарды құрақпен безендірген. Құрақ құрау үшін, ең алдымен, қажетті материалдар таңдап алынып, олар түрі, түсі, матасына қарай сұрыпталады, яғни маталардан барқыт, жібек, сиса, сәтен кесінділері жеке-жеке бөлініп алынады. Содан соң түрлі-түсті маталар қиыстырылып тігіледі. Бұл қолөнердің негізі әртүрлі символдармен де байланысты. Мәселен, үшбұрыш құрағының мәні әлемдегі үш дүниені ұштастыру, яғни үшбұрыш — су, жер, ауа — үш ғаламның белгісі. Бұл құрақтың мағынасы — ғаламдық тепе-теңдік пен тұтастық. Ал бал арасының ұясы негізінде «Ал-

«су символы» деп құрақ құрау қолөнерінде жүргізілетін бір түсті матадан кесіліп алынған жіңішке жолақты айтады. Қашанда әдемілік пен сұлулыққа құштар ата-бабамыз ұзатылған қыздың артынан жасау апарғанда махаббат нышаны ретінде «Аққу құрақ» көрпесін апарған. Бұл дәстүр бүгінгі қыз жасауында да көрініс табуда. Сонымен қатар, құрақпен тұрмысқа қажетті әртүрлі заттар безендіруге де мүмкіндік мол. Оған өз салатын әртүрлі қоржындарды, қыз-келіншектерге арналған бұйымдарды, күнделікті қолданыстағы жастық, аяққап, қолқапшық, қиық сырмақты жатқызуға болады. Құрақ құрау үшін арнайы қамқа, шағи, шыт, тібен, бояқ, насар, мақпал, қыжым секілді маталар қолданылады. Қонағын төрге шығаратын халқымыз құрақ көрпесін төрге төсеген. Ол—сыйластықтың белгісі. Дүниедегі әрбір зат майда бөлшектерден құралады. Сол секілді әр үйде құрақтан жасалған бұйымның болуы отбасының берекесі мен ынтымағын құрайды. Қазақ халқының құрақты «өте киелі» деп бағалауының

Мұшайра!

Құрметті ауданның жас ақындары!

Сіздерді ақын, сазгер, Қазақстан жазушылар одағының мүшесі Қазыбек Мыңжанның туғанына 75 жыл толуына орай 15 тамыз 2025 жылы сағат 11-00-де Мыңжылқы мәдениет сарайында жас жазба ақындар арасында өтетін «Туған жер алтын бесігімі!» атты мұшайраға қатысуға шақырамыз. Мерекелік шара барысында ақынның қайта өңделіп басылған балаларға арналған «Сыбаға» атты кітабының тұсаукесері өтеді. Мұшайраға аудан көлемінде тұратын 16-35 жас аралығындағы ақындар қатыса алады. Ақындар екі өлең дайындап әкеледі. Біріншісі ақын, сазгер Қазыбек Мыңжанның өмірі мен шығармашылығына арнау, екіншісі ақынның бір шығармасын жатқа мәнерлеп оқып беру. Әр ауыл әкімдігі аумағынан кемінде бір ақын қатыса алады. Ақындар арнау өлеңдерін алдын ала «Мыңжылқы» мәдениет сарайындағы ұйымдастыру алқасына (8-702-309-09-99) әкеліп тапсыру керек. Келіп түскен арнау өлеңдерді ұйымдастыру алқасы бекіткен қазылар алқасы сараптап әділ бағасын береді.

Мұшайраның алдында сағат 9-00-де С.Қожанов атындағы өлкетану музейінде ақынға арналған бұрыштың ашылуы болады.

Ұйымдастыру алқасы 8-702-736-94-53, 8-702-782-25-69.

Биологиялық белсенді қоспалардың пайдасы мен зияны

ББҚ – тамақпен бір мезгілде тұтынуға немесе тамақ өнімдерінің құрамына енгізуге арналған табиғи және (немесе) табиғиға ұқсас биологиялық белсенді заттар, сондай-ақ пробиотикалық микроорганизмдер. Биологиялық қоспалардың дәрі-дәрмектерден айырмашылығы неде? Негізгі айырмашылық - дәрі-дәрмектер асқынған аурудың белгілерін жою үшін қажет. ББҚ ферменттердің түзілуі үшін қажет. Олар ауруды жоймайды, өйткені олардың жұмысының механизмі мен принципі өзгеше. Олар ішкі ағзалардың негізгі жүйелерінің жұмысын қалпына келтіреді. ББҚ-ны өмір бойы қабылдауға болады, ал дәрі-дәрмектер тек белгілі бір емдеу курсына арналған. Егер құрамын салыстырар болсақ, дәрі-дәрмектер - химиялық синтезделген заттар болып табылады. ББҚ табиғи ингредиенттерден жасалған. Бұл - сіздің денеңіз әртүрлі ауруларға төтеп бере алуы үшін сау кезде қабылдауға ұсынылатын табиғи емдік қоспа. Биологиялық қоспалар пайдалы болуы үшін сертифицирталған өндірушілерге назар аудару керек. ББҚ-ны дұрыс қабылдау адамның жалпы жағдайы мен денсаулығын жақсартуға көмектеседі. Биологиялық белсенді қоспалар денсаулыққа зиянды ма? Мәселе барлық ББҚ үшін клиникалық зерттеулер жүргізілмеуінде. Көптеген компаниялар өндірісті үнемдеуге тырысып, қоспалардың құрамына күмәнді компоненттерді қосады. Олардың түрлі дәрі-дәрмектермен өзара әрекеттесуі де зерттелмеген. Сондықтан жағымсыз жағы да пайда болуы мүмкін: құтылу қиын психологиялық тәуелділік қажетті әсердің болмауы; егер қоспа құрамында улы компоненттер болса, ауыр зардаптар туындауы мүмкін. Сондықтан биологиялық белсенді қоспаларды дәрігердің кеңесінен кейін ғана қабылдаған жөн, өйткені мамандар тексерілген құрамдарды және оларды қалай дұрыс қабылдау керектігін біледі.

Х.ОСПАНОВ,
Созақ аудандық СЭББ басшысы.

Орман қоры жерінде өртке абай болайық!

Мемлекетіміздің «Жасыл аймақ» бағдарламасы бойынша табиғатты өрттен қорғау жұмыстары қолға алынып, көптеген шаралар өз деңгейінде жүзеге асырылып жатыр. Табиғаттың көркі айналасында қоршаған саялы бақтар мен орманды далалар, сексеуілдер мен жыңғылды алқаптар екені белгілі. Алайда әрбір орман қорықшысы ғана емес әрбір аудан, ауыл тұрғындары өрт қауіпсіздігіне бей-жай қарамай, өз қол ұшын беруі керек. Темекі тұқылдарын кез келген жерге тастай салмай жауапкершілікпен өшіріп тастаса, тұтатқан шырпы қалдығының да алаңсыз өшкенін қадағаласа, үлкен өрттің алдын алған болар едік. Сонымен қатар, көпшілік қауым, ауыл тұрғындары қонақтарын ертіп табиғат аясына демалғанда жақсартатын қалдықтарын өшірмей тастап кету де өртке себеп болады. Өйткені күннің бұзылуы, желдің өршуі өрт тудырады.

Бекнар ЕРЛАНҰЛЫ,
Созақ орман және жануарлар әлемін қорғау мекемесінің орман күзетші-қорықшысы.

ХАБАРЛАНДЫРУ

«ҚАТКО» БК» ЖШС-і 2025 жылғы 25 тамызда сағат 11:00-де Түркістан облысы, Созақ ауданы, Тасты ауылы, А. Иманов көшесі, 15-үй ауылдық әкімдік ғимаратында «ҚАТКО» БК» ЖШС-нің Түркістан облысы, Созақ ауданы, Мойынқұм кен орны, Төрт құдық учаскесі №2-де өндірістік кешендердің жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарына арналған ерітінділер құбырларын салу» жобасы бойынша қоршаған ортаға әсер етуге экологиялық рұқсат алу мақсатында қоғамдық тыңдаулар өткізілетінін хабарлайды.

Учаскенің және әсер ету аумағының географиялық координаттары 44,29'5.91" с.е., 69,11'46.12" ш.б.

Белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы: «КАТКО» БК ЖШС, Түркістан облысы, Созақ ауданы, Тасты ауылы, 060 кварталы, 44 ғимарат. БСН 981040001439, электрондық пошта marina.buranova@orano.group.

Жобаны әзірлеуші: «Ақтау Инжиниринг» ЖШС, тел 87292330572, электрондық пошта info@aktaueengineering.kz

Қоғамдық тыңдауларға шығарылатын материалдармен, ал кейін қоғамдық тыңдаулардың жарияланған хаттамасымен танысу үшін-<https://ecportal.kz> және ЖАО «Түркістан облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалану басқармасы» ММ сайтында танысып өтуге болады.

Қосымша ақпаратты алу үшін телефон 87292330572, электрондық пошта info@aktaueengineering.kz өз ескертулері мен ұсыныстарын қоғамдық тыңдауларға шығарылатын құжаттар бойынша «Түркістан облысының Табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, эл.пошта: a.erkebai@ontustik.gov.kz, тел 87253363845 Түркістан қ, Жаңақала ш/а, 32-көше, 20 жіберуге болады.

Zoom Конференция сілтемесі <https://us04-web.zoom.us/j/6165408596?pwd=a1o0a3ROUGROYm1xZDZtbXJnTkNRUT09> конференция Идентификаторы: 616 540 8596 Кіру коды: 123456

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ТОО СП «КАТКО» сообщает, что 25.08.2025 г. в 11:00 часов по адресу: Туркестанская область, Сузакский район, с.Тасты, ул. А.Иманов, д.15, в здании сельского Акимата будут проводиться общественные слушания по проекту «Строительство трубопроводов для растворов ремонтно-восстановительных работ добычных комплексов на участке №2 Торткудук месторождение Мойнкум ТОО СП «КАТКО», Сузакский район, Туркестанская область для получения экологического разрешения на воздействие

Территория воздействия: с. Тасты Сузакского района географические координаты участка и территории воздействия 44,29'5.91"С, 69,11'46.12"В.

Инициатор намечаемой деятельности: ТОО СП «КАТКО», Туркестанская область, Сузакский район, с.Тасты, квартал 060, здание 44. БИН 981040001439, электронный адрес marina.buranova@orano.group.

Разработчик экологической документации- ТОО «Ақтау Инжиниринг» телефон 8 7292 33 05 72, эл адрес info@aktaueengineering.kz

С материалами, выносимыми на общественные слушания, а после и с опубликованным протоколом общественных слушаний, можно ознакомиться на портале <https://ecportal.kz> и на сайте МИО ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Туркестанской области».

Контакты и электронный адрес по которым можно получить дополнительную информацию: телефон 8 7292 33 05 72, эл адрес info@aktaueengineering.kz

Замечания и предложения по документам, выносимым на общественные слушания, можно направить ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Туркестанской», a.erkebai@ontustik.gov.kz, тел.: 87253363845, г. Туркестан, мкр. Новый город, улица 32,20

ссылка на Zoom Конференция <https://us04-web.zoom.us/j/6165408596?pwd=a1o0a3ROUGROYm1xZDZtbXJnTkNRUT09>

Идентификатор конференции: 616 540 8596 Код доступа: 123456

Сібір жарасы ауруы қауіпті індет

Сібір жарасы ауруы жіті өтетін жұқпалы ауру. Адамдар мен ауыл шаруашылығы жануарларының аса қауіпті жұқпалы ауруы. Қойда, ешкіде-топалаң, жылқыда-жамандат, мүйізді ірі қарада-қарата-лақ, түйеде-ақшелек деп аталады.

Сібір жарасы ауруының қоздырғышының-(Bacillus anthracis) негізгі резервуары топырақ.

Қоздырғыштың қасиеті қозғалмайтын, сыртқы ортада спора түзеді. Қоздырғыш табиғи ортаға өте төзімді. Ондаған жүздеген жылдар бойы ауру тудыратын қасиеті сақталады. Жұқтыру көздерінің негізгі факторы-ауру жануарлар және дұрыс көмілмеген өлексенің жыл бойы топырақты ластауы арқылы тарайды. Оған ірі қара, қой, ешкі, жылқы, бұғы, түйе т.б сондай-ақ жабайы шөп қоректілер шалдығады.

Белгілері: Қатты күйзелуі, тәбетінің болмауы, температураның 41-42-ге дейін көтерілуі, шырышты қабығының цианозы, енгіту, көптеген жануарлардың терісінде карбункулдың пайда болуы, ірі қара малдарда қозу пайда болады (жылқыда сирек шаншулар) кездеседі.

Аса жіті топалаң негізінен қой мен ешкіде сирегірек жылқы мен сиырда байқалады. Ауырған мал кенеттен, аурудың клиникалық белгісі байқалып үлгермей-ақ, өліп кетеді. Мұндай жағдайда қой енгігіп, дірілдеп, қалшылдап, кейде орнында секіріп барып құлайды да, бірер минуттың ішінде өледі. Мұрны мен аузынан қанды көбік ағып жатады. Аурудың жіті өрбуі кезінде

сиыр мен жылқыда дененің қызуы көтеріліп, тыныс алу мен тамырдың соғуы жиілеп, бұлшық еттері дірілдейді. Жылқының ішегі түйіліп, ірі қараның тез қарыны кебеді. Кейде іш қатып, не керісінше қан аралас іш өтіп, несепте қан байқалады. Жануар тез әлсіреп, тынысы тарылып, кілегейлі қабықтары көгеріп, қанталай бастайды. Жұтқыншақ маңында мойнында, әуесінде, қарын астында домбығу пайда болады. Ауру белгілері білінгеннен соң 2-3 күнде мал өледі. Жан тәсілім кезінде мұрны мен аузынан қанды көбік шығады. Топалаңнан өлген малдың өлексесін соймайды, көмуге тиым салынады, міндетті түрде өлексесі жатқан жерді 10% ыстық күйдіргіш натрий ертіндісімен немесе 4% формальдегид 5% хлорлы ертіндімен дезинфекциялайды. Ауру малдың тезегі де өртеледі.

Паталогиялық өзгерістер: өлексесі ісініп кетеді, табиғи саңылауларынан қанды сұйықтық ағады, малды сойған кезде-көк бауыры үлкейіп, қаны қара түсті, ұйымайды, тері астынан инфилтраттар байқалып, қансырайды. Сібір жарасына күдік болса, өлексені ашуға тиым салынады.

Диагностикасы-клиникалық, эпизоотологиялық белгілерімен анықтайды. Қанды құлақ тамырынан диагноз қойылады және қанын зертханалық тексеруге жібереді.

Алдын алу шаралары: Ауыл шаруашылығы жануарларын уақытылы бірдейлендіріп, алдын-ала жылда вакцина егу, жайылымдарды, тоғандарды тазалау, дезинфекциялау, өлекселерді арнайы өртейтін

пештерде жағып, мал қорымдарына тастау. Сібір жарасы аса қауіпті адам мен жануарларға ортақ ауру болғандықтан әрқашан сақтанып жүруіміз қажет.

Егер сіз жануарлардан аурудың белгілерін байқасаңыз, дереу үйге ветеринар мамандарын шақырыңыз. Малды союды, ветеринар маман қарап, жануардың денсаулығы туралы анықтама бергеннен кейін жүргізілу керек. Өлексесі қорымын дұрыс ұстау маңызды рөл атқарады, олар ескерту жазулармен қоршалуы тиіс. Ол жерлерді суат, жайлым ретінде пайдалануға болмайды, олардан жер үсті қойнауын алуға, далада жатқан жүндерді, сүйектерді ұстауға болмайды-оларда күйдіргінің спорасы болуы мүмкін. Мал шаруашылығымен айналысатын әрбір адам сібір жарасы ауруынан хабардар болуы тиіс. ҚР *Ветеринария туралы* заңының 25 бабына сәйкес, мал ауырған немесе өлген әрбір жағдайды шұғыл арада ветеринарға хабарлану керек. Егер жануар аурудан өліп қалса, ветеринар маман келгенше өздігіңізден оны союға асықпаңыз. Ауру малды жасырын сойып, етін, терісін, жүнін және тағы да басқа өнімдерін саудалау-адамдар мен жануарлардың дертке шалдығуына әкеліп соғады. Ет және басқа да жануарлардан алынатын өнімдерді арнайы мал дәрігерінің бақылауынан өтпеген, сатуға рұқсат құжаттары жоқ жеке тұлғалардан алуға тиым салынады.

ТО ВБ «Ветеринариялық қызметі» ШЖҚ МКК Созақ аудандық филиалы.

КЕБЕКБАЙ БҰЛАҒЫ

*Зорлық, зұлым жығылар жылдар келер,
Азат, күшті, алып жұрт, күтер, бітер.*

*Еске алып, босыған жұрт қабіріңе келіп,
Сендерді айтып, адал көз жасын төгер.*

**Сұлтанбек ҚОЖАНОВ,
«Жаназа маршы».**

Сұлтанбек Қожанұлы мемлекет және қоғам қайраткері, публицист, ақын, аудармашы, әдебиеттанушы, ағартушы-ұстаз.

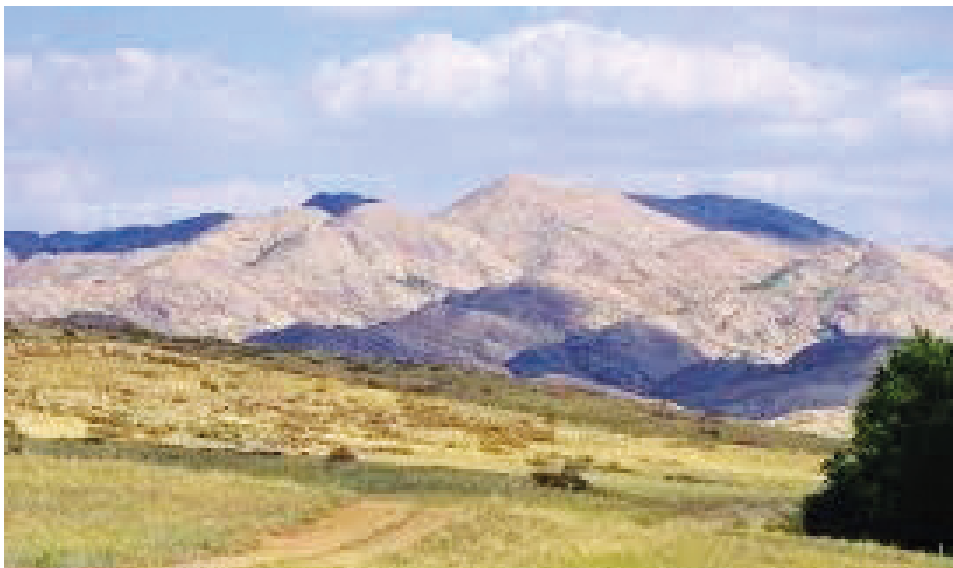
1894 жылы 10 қыркүйекте бұрынғы патша өкіметі кезіндегі Сырдария облысы, Түркістан уезіне қарасты Ақсүмбеде, қазіргі Ақсүмбе ауылындағы атасының атын иеленген, көкөрай шалғынды Кебекбай бұлағында. Қожанның шаңырағында, дүниеге келді. Шешесі Раң ата ауылындағы Тоққожа деген кісінің қызы Алмақыз. (Тоққожаның шебересі Уәлихан 2014 жылы өмірден озды). Сұлтанбектің атасы Кебекбай ұзын бойлы, зор денелі, ақсақалды, елге сыйлы, өсіп-өнген дәулеті мен сәулеті жарасқан ардақты жан еді.

Сұлтанбек атасы Кебекбайды жанындай жақсы көріп өсті. Атасы да осы немересін еркелетіп, оны үнемі жанынан қалдырмай еркелетіп, оны үнемі жанынан қалдырмай ертіп жүретін. Сұлтанбек жастайынан елгезек, ақылды, зерек, үлкенді сыйлап, кішіге қамқор, кішіпейіл, құйма құлақ бала болды.

Атасына ілесіп жиын тойларға бірге барып, үлкендердің әңгімелерін және ақын, жыраулардың жырларын әсіресе батырлар туралы жырларын ықыласпен сүйіп тыңдайтын. Сондай бір жиыннан келе жатқанда атасы:

-Сұлтанжан сен жеті атаңды білесің бе?-деп атасы сұрайды. Ал Сұлтанбек мүдірместен: -Білемін ата. Қожан, Кебекбай, Жамансары, Сералы, Қойгелді, Есей, Болатай, Жәукім, Ігілік (божбан).

-Әп бәрекелді балам! Бұрынғылар жеті атасын білген ер, жеті жұрттың қамын жер. Жеті атасын білмеген жетесіз деген,-деп атасы разы болады. Сұлтанбектің ойнап өскен жері Қарт Қаратаудың қойнауындағы Ақсүмбе, Әсіресе көктем мезгіліндегі Ақсүмбе табиғаты керемет сұлу, айнала көкпеңбек жайқалған гүлдері мен қызғалдағы мен жусаны. Арқыраған өзендері ағып сонау Жабькөлге құйылады. Ақсүмбе қазіргі Қызылорда облысы бұрынғы Ақмешітпен шектесіп жатқан ауыл. Сұлтанбекте ауыл балаларымен бірге тай-құнанды бас білдіріп, қозы-

лақ бағып мұздай бұлақ суымен шөлін қандырып, биік-биік тауларға шығып, қарт Қаратаудың бауырындағы Сарытау, Ақтұма, Басықара асуы, Айран аққан, Шымбай, Қылышқара, Ақмылтық, Ақбикештің бауырында ойнап өсті. Сұлтанбек бала кезінен ағасы Сапарбай болыстың Түркістандағы қызметі жайлы белгілі бір қаланы көргісі келіп атасынан естіген атақты Қожа Ахмет Яссауи күмбезін екінші Мекке. Мекке-Мұхамед, Түркістанда Қожа-Ахмет деп неге айтты дейсіз. Мекке-Мединеге қолы жеткендер Ахмед Яссауиге келіп жығылады да қажы болып қайтады екен дегелі оны да көріп қайтқысы келіп бала қиялымен шар тарапты көргісі келіп армандай бастады.

Бытырғы жылы Сұлтан жаздай нағашыларының ауылында болған. Анасы Алмақыз екеуі екі атпен күн көтеріле Ақсүмбеден шыққан соң тауды бөктерлей жүріп отырып, Бақырлы, Сарыжаз, Күмісті бойын бойлап түс қайта Раңның төбесінен түсті. Раң ата ауылы. Бұл Раң өзеніне қанаттаса жағалай орналасқан шағын ауыл. Тоққожа осы ауылдағы дәулетті отбасылардың бірі. Көбіне жылқы ұстайды. Таудың іші, жаз жайлау жонға көшіп, қыстауы құмның іші. Бұл ауылдың бәрі үйлерінің төбесін қамыспен жауып, қалың лай сылақ төсеген. Іші салқын, ауасы кең, бір сағаттай көз шырымын алсаң, қунап шаршағанның басылып сергіп тұрасың. Жиені іздеп келгеніне Тоққожа ақсақал қуанып қалды. Сұлтанмен түйдей жасты ұлы Ақпанбетті шақырып: - балам, екеуің нағашы-жиенсіңдер. Сұлтанға мына ауылдың тентектері тиісіп жүрмесін! Оларға айтып қой

Сұлтан біздің үйге жиен болған соң, бүкіл біздің ауылға жиен болады. Ал қазақта жиенге қол тигізбейді. Ал ілуде тигізе қалса, сол адамның қолы қалтырап қалады екен,-деп Тоққожа ақсақал кеңілдей күлді. Сұлтан мен Ақпанбет күні бойы таудың ішін кезіп кекілік, қоян қуып, Күркүреуік өзенінен балық аулап қас қарая оралды. Бір уақытта күні бойы шаршағандықтан ба тамаққа да қарамай екеуі жерге сұлай түсіп пысылдап ұйқыға кетті. Осылайша бірнеше күн жүріп, Ақсүмбеге қайта-тын уақыт та болды. Ертесіне оянып есіктің алдына шыққанда кермеде байлаулы тұрған күрең төбел құнанды көрді. Дене тұрқы биік, сұлу да сымбатты жылқы баласы адамды өзіне тарта түседі екен.

Тоққожа қария:-Бұл Сұлтанжанның сүндет тойына атаған тайымыз болатын. Келер жылы тағы да мінер тайы бола жатар. Елге, нағашылар жұртына келіп қалған екен. Тақымы бос қатпасын деп осы тайды мінгізіп отырмыз. Бісімділде-деп Сұлтанды көтерген бойы күрең тайдың үстіне қонжита отырғызды. Әлден уақытта ауылдың Бақырлы жаққа асатын қырына қарай екі аттылы желе жортып бара жатты. Бірі төркін жұртына келген Алмақыз болса, екіншісі нағашылап келіп, күрең тайды тақымына басқан бала Сұлтан еді....

Сол жылы күзде Сұлтанбек жеті жасқа толатын еді. Атасы Кебекбай жаздығүні Сұлтанбекті сүндетке отырғызып, үлкен сүндет той жасады. Той Күнге-Төріскейге тегіс хабарланды. Сол тойға Түркістаннан арнайы келген Сапарбай болыс қасында старшын Тайжан, Ыбырайым би, Алдаберген, Жақыпбек, Нақыпбек, Жәнібектер бар. Күрдек

жақтан Тұрысбек, Төленбай, Жапа, Жора, Бәкір, Бекқұл, Аймырза, Бәтіш. Құдалар жағынан Алмақыздың әкесі Тоққожа, ағасы Мүсірәлі, Жөргенбай, Сүлеймен, Тастанбек, Кенжеқара, Садуақас, Әужан, Әбдірайым, Халима, Төрехан, Кебекбай бойына өнер сөз ұстаған Молда Мұса, Құлыншақ, Құлан сынды ақындарды, Әлшекей секілді күйшілерді шақырады.

Күнназар балалары Сырлыбай Алдаберген, Сарсен. Өтесі жақтан Айқожа Жұмабек қажы Жолдыбайлар топ-тобымен ағыла бастады. Күн шығыстан Қайдауыл балдары Мәлік палуан бастаған жастар жағы көрінді. Батыстан Шірінбай, Сатыпалды, Досболған, Есболған, Шалданбай, Жалмұрза, Жезмырзалар тойға жинала бастады. Амандық-саулық сұрасқаннан кейін үлкен-үлкен сегіз қанат боз үйлерге жайғасқан ағайындар Сапарбайдан елдің жағдайын сұрастыра отырып салқын қымыздан іше отырып әңгіме-дүкен құрды. Сапарбай болыс ағасы Кебекбайға өзінің Ақсүмбеге шығар алдында Түркістанда көрген түсін айтты, жұрттың бәрі елең ете қалды.

-Кебеке! Жұма күні таң алдында сөкі үстінде демалып жатып түс көрдім, түсімде сіздің немереңіз Сұлтанбек Ақбикештің төбесінде жарты айды ұстап тұр екен, орнымнан атып тұрып А, Құдай, құдайым бар деп бір малды құдайға атадым, бұл бала болашақта жарты патша болады екен деп жорыдым!-дейді.

-Әп бәрекелді шырағым! Айтқаның келсін, сен де құдай сүйген ұлдың бірісің,- деп Кебекбай разы болды. Үй толған меймандар мен ағайындардың бәрі де «Айтқаның келсін, ер Сапарбай!»-деп өздерінің ықылас ниеттерін білдірді. Кебекбай орнынан тұрып: -Ал Сапарбайжан көрген түсің, бір жақсы түс екен. Жоруыңда жақсыға жорыпсың, айналайын,- деп інісін құшақтап алғысын білдіріп. Төре ілулі тұрған қасқыр ішкіт иығына жауып, күнгей-теріскейге белгілі, әйгілі жорға бәйгенің алдын бермейтін торықасқа жорғаны мінгізді. Тойға келген меймандар мен ағайындар Кебекбайға алғысын айтып, Сапарбайға құтты болсын киген ішігің мен мінген атың, берген мәрт емес алған мәрт деп аталарымыз бекер айтпаған деп шулай қолпаштап жатыр. Ал енді Жапа ақыңға кезек берейік тойдың сәні ән-жыр емес пе, деп Кебекбай Жапаға қарады Жапа да кезек күтіп отырғандай батырлар жырын төге жөнелді.

**Сұлтанбай ЖОРАЕВ,
зейнеткер ұстаз.**

Атмосфералық ауаның адам ағзасына әсері

Адам қызметтерінің нәтижесінде атмосфераға әртүрлі антропогендік заттардың көп мөлшері түседі, бұл ауа ортасының химиялық құрамының өзгеруіне әкеледі. Атмосфералық ауаның ластануы адамдардың денсаулығына теріс әсерін тигізеді. Ластанған ауа мен тыныс алған кезде өкпеде ауа алмасу жеткіліксіз болады, соның барлығы ағзада әртүрлі ауруларды туындатады.

Біздің денсаулығымыз көбнесе тыныс алуымызға байланысты. Адам ауаны ластайтын зиянды заттардың әсерін бірден сезе алмайды. Көміртегі то-

тығы иіс газында дәміде түсі де, иісі де жоқ. Сонымен бірге біртіндеп гемоглобинде жиналып көмір тегі тотығы оттегінің қанға енуіне жол бермейді. Сонымен қатар, бұл заттың жоғары концентрациясы жүрек салына дейін ауыр зардаптарға әкелуі мүмкін. Жиі кездесетін азот оксидтерінің иісі мен түсі жоқ, өтеулы. Бұл газ мұнай мен көмірді жағу кезінде көп мөлшерде шығарылады.

Соңғы кезде атмосфералық ауаның зиянды заттармен ластануы-адамдар арасында өкпенің онкологиялық ауруының туындауының себебі болуы мүмкін деген болжам бар. Атмосфералық ауаны ластайтын заттардың ішінен маңызды рөлдік антропогенді заттар (адам ағзасына түскенде онкологиялық аурулар тудырады) алады, мысалы, химиялық қосылыс-бензопирен. Ол ав-

токөліктерден бөлініп шығатын газдың құрамында кездеседі.

Адамдардың денсаулығына және санитарлық жағдайына әсер ететін факторлардың бірі шаң. Шаңның көлемі әртүрлі (ірі, орташа, майда) қатты заттардың қоспасы. Шаңның адам ағзасына әсері оның көлеміне байланысты болады. Ірі шаңдар мұрын қуысында және жоғары тыныс салу жолдарында ұсталып қалады. Орташа және

майда шаңдар өкпенің терең жерлеріне жетеді де, оның ұлпасына теріс әсерін тигізеді. Шаңның және күлдің кішкене бөлшектері көзге түсіп, конъюнктивті және басқада аурулар тудырады. Құрамында бос күйіндегі кремнийдің қос тотығы бар шаңдар өкпеде силикоз ауруын тудыруы мүмкін.

**А.КУЛМЕНОВ,
ҚР ДСМ СЭБК «ҰСО» ШЖҚ
РМК то бойынша филиалы
Созақ аудандық
бөлімше меңгерушісі,
Н.ЕРДЕШОВА,
Санитарлық-гигиеналық
зертхана зертханашысы.**

Сенімгерлік басқарушы:

"Agro-sozak" ЖШС

Меншік иесі-

"Созақ үні" газеті редакциясы"
жауапкершілігі шектеулі
серіктестігі

Директор:
Абилпаттаев Ержан
Бакытжанович

Бас редактор:
Мақсат Қарғабай

Редакция құрамы:

Аға тілші-
Данияр БЕКОВ
Тілшілер-
Нұрсұлтан ШЕРТАЕВ
Біржан ЖАНДӘУЛЕТОВ
Дизайнер-
Асхан БАҚТЫБАЕВ
Теріші-
Бағила АЗЫБАЕВА
Фототілші-
Құрмаш КЕРІМҚҰЛОВ

Қолжазбалар еңделеді, қайтарыпмайды және оларға пікір жазылмайды. Редакция авторлар мақаласы мен жарнама мазмұнына және өздері әкелген суреттің сапасына жауап бермейді. Кей суреттер интернеттен алынады.

Компьютерлік бетпен екі жарым беттен (250 жол) асқан материалдар қабылданбайды.

Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Коммуникациялар Министрлігі Ақпарат комитетінде 2018 жылдың 6 қаңтар күні Астана қаласында тіркеліп, мерзімді баспасөз басылымын, ақпарат агенттігін және желілік басылымды есепке қою, қайта есепке қою туралы №17391-Г куәлігі берілген.

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Ар-принт» баспаханасында басылды. Шымкент қаласы, Ж.Ташенов көшесі, №24.

Таралу аумағы: Қазақстан Республикасы

Газет А-3 көлем форматта
аптасына 2 рет шығады
Индекс 64450

Редакцияның мекен-жайы: 161000, Шолақорған ауылы, С.Қожанов көшесі 68, байланыс телефондары 4-15-30 (факс), 4-25-19, 4-28-97

А-ақысы төленген

тапсырыс №
таралымы -
3300 дана

Кезекші редактор:

Н.Шертаев